

ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ВЗАЄМОДІЇ ЗДО ТА СІМ'Ї

Наталія Дроздовська, здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Оксана Сорочинська, канд. педагогічних наук, доцент

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Актуальність проблеми. Проблема гендерного виховання, враховуючи сучасні зміни в суспільстві, цікавить як педагогів так і батьків, адже кожен із них виконуючи свої обов'язки перед дитиною намагається донести правильне світосприйняття та усвідомлення своєї гендерної ролі. Перш за все, усвідомлюючи свою статеву приналежність дитина здатна легко виконувати гендерну роль в суспільстві та поступово соціалізуватися, будувати зв'язки в соціумі.

У суспільстві у зв'язку з соціальними змінами руйнуються традиційні стереотипи чоловічої та жіночої поведінки. З цієї причини виховання дітей старшого дошкільного віку відповідно до їх статевої приналежності є актуальним завданням педагогічної роботи. Статеві ролі жінок та чоловіків у суспільстві змішалися.

Усвідомлення статевої приналежності дітей старшого дошкільного віку відбувається під час взаємодії в сімейному колі, а пізніше в закладах дошкільної освіти. У процесі гендерного виховання у дівчаток має формуватися прагнення вирости добрими, ніжними, гарними та лагідними, а хлопчики мають прагнути бути сильними, відважними, мужніми та сміливими. Вивчення питання гендерного виховання дітей має не лише теоретичне, але і величезне практичне значення для таких сфер, як сім'я, різні виховні інститути.

Актуальність обраної теми дослідження обумовлюється низкою об'єктивних чинників – трансформації гендерних стосунків у сучасному світовому суспільстві; зміна традиційної системи поляризації чоловічих та жіночих соціальних ролей, переосмислення ролі жінки в різних сферах суспільної діяльності; необхідність вивчення вливу дошкільної освіти на формування гендерних знань дітей старшого дошкільного віку.

Метою статті є висвітлення проблеми гендерного виховання дітей старшого дошкільного віку; особливості його здійснення в умовах закладу дошкільної освіти із залученням усіх учасників педагогічного процесу та особливості батьківського гендерного виховання дитини старшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Словосполучення «гендерне виховання» містить у собі два поняття «гендер» та «виховання». Термін «гендер» тісно пов'язаний із прийнятим останнім часом у науці розмежуванням конституційних (біологічних) та соціокультурних аспектів у розрізненні чоловічого та жіночого.

У поняття «стать» входять як біологічні, так і соціальні характеристики. У ході розвитку науки, стать була розділена на дві складові: біологічна стать дається індивіду від народження, той час як соціальна стать (гендер) формується протягом життя під впливом суспільства. У сучасній науці термін «стать» описує біологічні

відмінності між людьми, що визначаються генетичними особливостями будови клітин, анатомо-фізіологічними характеристиками та дітородними функціями. Термін «гендер» вказує на соціальний статус, роль та соціально-психологічні характеристики особистості, пов'язані зі статтю та сексуальністю, що виникають у взаємодії з іншими людьми [5].

Крім понять «стать» та «гендер», такі вчені як М.В. Бороденко, І.С. Кон, М.В. Коляснікова, О.Г. Лопухова, В.А. Петровський виділяють «психологічну стать». У зарубіжній науковій літературі змістовність поняття «психологічна стать» знаходить відображення в категорії «гендерна ідентичність».

У словнику гендерних термінів поняття «гендерне виховання» трактується як «процес придбання індивідом культурної системи гендеру того суспільства, у якому він живе, своєрідне громадське конструювання відмінностей між статями» [4]. Під гендерним вихованням Т.В. Говорун розуміє процес, за допомогою якого людина навчається моделям поведінки в суспільстві, цінностям тощо, відповідним поняттям «чоловіче і жіноче» [2].

Гендерне виховання - процес культурної гендерної орієнтації, ідентифікації та оволодіння підростаючим поколінням моральною культурою у сфері взаємин статей в певному культурному (педагогічно організованому) середовищі.

У своїх дослідженнях О. Кікінеджи зазначає, що зміст гендерного виховання дітей старшого дошкільного віку спрямовано на задоволення потреб дитини у пізнанні себе як представника певної статі, оточуючих дорослих та однолітків, оволодінні статево-ролевим досвідом, цінностями, смислами та способами статево-рольової поведінки, самореалізації багатства внутрішнього світу, жіночої (чоловічої) своєрідності. Зміст процесу гендерного виховання є інтеграцією культури та історії як носіїв статево-ролевих цінностей, що визначають особливості виховного процесу [2].

Теоретичним дослідженням проблеми встановлено, що ефективному процесу гендерного виховання дітей старшого дошкільного віку сприятимуть умови які будуть створені в сім'ї та закладах дошкільної освіти. Дані теоретичні положення не є вичерпними, тому для реалізації нашого дослідницького інтересу, нами було проведено дослідження впливу авторської програми гендерного виховання на рівень гендерної вихованості дітей старшого дошкільного віку. Авторська програма підвищення рівня гендерної вихованості дітей старшого дошкільного віку «Ми такі різні» складається з 4 тематичних занять із дітьми старшого дошкільного віку, які проводили протягом місяця та тематичних батьківських зборів. На зазначених зустрічах і заняттях нами було надано рекомендації батькам, яких вони повинні притримуватися при гендерному вихованні своїх дітей. Вся робота проводилася у три етапи. На першому етапі проходило вивчення теоретичних засад із проблеми дослідження гендерного виховання дітей старшого дошкільного віку. На основі теоретичних висновків був підібраний діагностичний інструментарій, який був спрямований на виявлення рівня гендерної ідентичності дітей старшого дошкільного віку. Було проведено констатуючий експеримент.

На другому етапі було проведено формуючий експеримент, метою якого була реалізація авторської програми, що спрямована на підвищення рівня гендерної ідентичності старших дошкільників.

Авторська програма підвищення рівня гендерної вихованості дітей старшого дошкільного віку «Ми такі різні» складається з чотирьох окремих занять, які в свою чергу включають в себе ігри та вправи спрямованні на підвищення рівня гендерної вихованості дошкільника. Кожне заняття складається з трьох частин: вступна, основна та заключна, кожному етапу відповідає певна вправа (гра). Заняття № 1 «Давайте познайомимось», проведення якого повинно сприяти саморозкриттю, розвивати впевненість у собі, позитивне прийняття себе та інших. Заняття № 2 «Мое «Я»», завданням якого стало сформулювати уявлення хлопчиків та дівчаток про своє «Я» та позитивне ставлення щодо нього. Заняття №3 «Я хочу, можу та вмію», взяло на себе завдання розвинути у дітей усвідомлення своїх переваг, бажань, переваг, інтересів, позитивне прийняття себе та інших дітей своєї та протилежної статі. Заняття №4 «Мої друзі – хлопчики та дівчатка», завданням даного заняття стало розширити уявлення про схожість та відмінність людей за статевою ознакою, про психологічні характеристики хлопчиків і дівчаток, сформулювати та закріпити емоційно позитивне прийняття себе та інших дітей своєї та протилежної статі.

І на останньому, третьому етапі було проведено контрольний зріз із метою виявлення ефективності формуючого експерименту. Підбито підсумки дослідно-експериментального дослідження. Результати проведеної нами роботи продемонстровано у вигляді рис. 1.

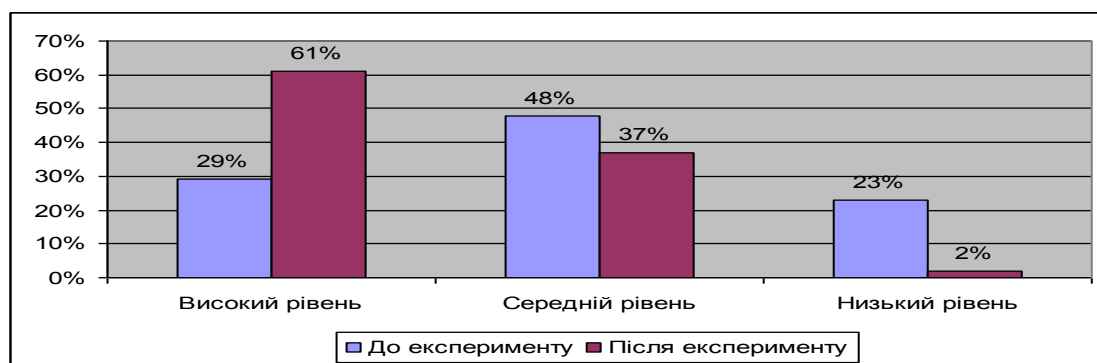

Рис. 1 Рівні гендерної ідентичності старших дошкільників за результатами використаних методик до застосування авторської методики та після

Таким чином, результати дослідження показують, що рівень статевої ідентичності у дітей старшого дошкільного помітно зріс. Відповідно, можна говорити проте, що після застосування авторської методики діти чітко розуміють свою стать, називають її основні ознаки (атрибутивні та поведінкові), мають уявлення про соціальні статево-рольові функції в майбутньому (буде мамою, татом тощо), називають ознаки еталонних фемінінних та маскуліних якостей хлопчика та дівчинки, усвідомлюють незворотність своєї статі. Ставлення до себе як до хлопчика чи дівчинки, діти пишаються своєю приналежністю до статі та виконання соціально необхідних статево-рольових функцій, виявляють бажання бути хорошим/(ою)

дівчинкою (хлопчиком), виявляють позитивне ставлення до представників протилежної статі, виявляють сталість «чоловічих» («жіночих») способів поведінки у різних ситуаціях. Низький рівень отримали лише дві дитини, проте в подальшому ми можемо рекомендувати додаткові заняття на гендерну тематику для цих дітей, можливо потрібно більш детально пояснити та програти деякі статево-рольові функції.

Висновки. Процес спеціально організованої роботи (програми) з гендерного виховання дозволяє ефективно реалізувати зміст виховання дошкільнят у цілісному педагогічному процесі дошкільних освітніх закладів та батьківського виховання, не порушуючи природного розвитку дітей, сприяючи їх позитивному гендерному вихованню.

Список використаних джерел

1. Гендерна освіта: теорія і практика: навчальна програма з інтегрованого курсу для студентів педагогічних вузів / В. П. Кравець, Т. В. Говорун, О. М. Кікінежді // Гендерні стандарти сучасної освіти. Збірка рекомендацій. – Частина 3. К., 2011. С. 9-72.
2. Говорун Т. В. Соціалізація статі та сексуальності : [монографія] / Т. В. Говорун. - Тернопіль : навчальна книга – Богдан, 2001. – 240 с.
3. Гончаренко А. М. Хлопчики й дівчатка: міжособистісні взаємини / А. М. Гончаренко // Дошкільне виховання. 2007. № 4. С. 8-10.
4. Овчиннікова О. Б. Роздільне виховання хлопчиків і дівчаток. Шкільна педагогіка. 2014. № 1. С. 16-17.
5. Орлов Ю. М. Статевий розвиток і виховання. К., 2013. 239 с.